

historiske Udspring for vort eget, hvad f. Ex. Tydskerne ikke have. Men skal det forlede mig til at sige, at vi have en Oldtids Litteratur, hvori en fuld og alsidig menneskelig Dannelse er kommen til en rig Udtalelse? Det er det Ulykkelige, at vi, stundom fattige nok paa Handlingens Patriotisme, have en Iudbildningens — jeg havde nær sagt en Iudbildshedens — Patriotisme, der lader os forglemme, hvad vi ere, og hvor vi staa. Vi have en islandsk Litteratur, der for det Første allerede staaar i et andet Forhold til Danmark end til Island og Norge. Er nemlig den danske Historie, ere det danske Folks egne Minder, forsaavidt de ere særlig danske, opbevarede i den oldnordiske Litteratur? Ingenlunde! Den danske Historie findes ikke der. Men dernæst er hin nordiske Litteratur, kostbar, uhyre kostbar som en Stat i en enkelt Retning, dog indskrænket i sig selv. Vi have kun en Historie om smaa Forhold; vi have Sagaer, der aldrig have hævet sig til Tanken om en Verdenshistorie, og vi have Sagaer, der aldrig ere befrugtede af Tanken om en virkelig politisk eller pragmatisk Historie. Vi have delikate Minder om et naait lille Folk, og vi have nogle Brudstykker af en Poesi, Brudstykker, som vi ikke for Alverdens Guld skulle bortgive, men som ikke ere at sammenligne med den Litteratur, som bærer Spirene til den Dannelse, der er frembragt og stadig udviklet. Denne er ikke overleveret os fra vore Forfædre, men den er modtagen andestedsfra, og derpaa er den udviklet og fortsat videre af os i Forening med Europas øvrige Ffolk. Poesien i alle sine Former og Arter, Historien, Filosofien, Talekunsten, de specielle Videnskaber, Mathematiken, Naturforskningen, Alt dette er begyndt andre Steder, og det er senere fortsat, og derved have vi været med. Derfor maa Grundlaget for hele Nutidens Dannelse være et saadant, som viser hen til den Vet, id hvilken denne Dannelse selv er beredet, kommen til os eller skabt af os i Forening med Andre. Det er denne historiske Dannelse, vi skulle søge,

og hvormed der kan udrettes Noget i Skolen. Vi maa sige os selv, vi maa have Mod til dog endelig at sige og at fastholde, at vore Forfædre kun levede paa Randen af Europa og ikke i Europas Midte. Vore Forfædre have hævdet deres Liv indenfor deres Grænser, men de have ikke givet Europa dets Skikkelse. Selv de Skarer, vi sendte ud, bleve romaniske. Ganger Rolf og hans Efterkommere bleve franske. Vi have ikke kunnet omstabe Verden, men vi have hævdet vort Liv, og det skulle vi fremdeles gjøre. Naar vi ville berede vor Dannelse gennem Fortiden, gennem Historien, saa skulle vi altsaa søge Historien der, hvor den er, og den store Menneskelægtis, Verdens, Europas Historie ligger ikke paa Island; den findes over hele Europa, og der skulle vi søge den. Vi skulle holde fast paa Historien og paa den historiske Dannelse, men det vil sige, at vi skulle holde fast paa en bekvende historisk Dannelse og ikke hengive vore Børn til en ensidig historisk Fortælling, som om det var den virkelige Historie. Ville vi have en historisk- oldnordisk Dannelse, saa følger det af sig selv, at Historien vil blive betraget aldeles fra et nordisk og oldnordisk Standpunkt. Hvad der er begrundet paa den oldnordiske Kultur, vil man da nok kunne forstaa, men den, der sproglig lægger Oldnordisk væsentlig eller ene til Grund, faar aldrig Forstand paa den Historie, der begynde i Asien, som gik over Grækenland og Italien, og som siden har gennemtrængt Frankrig og Tydskland og os selv; thi vi staa selv paa den Grundvold, fra hvilken vi nu med BOLD ville løsrive os. Man siger, at man vil en historisk Dannelse, men den vil man væsentlig søge i en Fortælling af Historien, der stiller sig paa et periferisk Standpunkt istedetfor et centralt. Antager jeg nu end, at al den personlige Ensidighed vil falde bort, saa bliver dog en Kulturhistorie, der tager sit Standpunkt i Island — jeg kan gjerne sige, tager Island som Centralpunktet — i ethvert Fald forfæret. Det bliver ikke